

ความขัดแย้งระหว่างประเทศว่าด้วยการส่งเสริมการค้ากับการคุ้มครองสิ่งแวดล้อม

สมพจน์ วรรณนุช¹

Sompote Kunnoot, Ph.D.

บทคัดย่อ

บทความเรื่อง “ความขัดแย้งระหว่างประเทศว่าด้วยการส่งเสริมการค้ากับการคุ้มครองสิ่งแวดล้อม” แสดงให้เห็นวิวัฒนาการในทางบวกของการจัดเวทีความร่วมมือระหว่างประเทศที่ก่อให้เกิดความเข้าใจ และการแก้ปัญหา สำหรับข้อกล่าวหาที่ว่า การคุ้มครองสิ่งแวดล้อมเป็นอุปสรรคสำหรับการส่งเสริมการค้าระหว่างประเทศ และการค้าระหว่างประเทศเป็นต้นเหตุของปัญหามลพิษสิ่งแวดล้อม องค์การการค้าโลกนับเป็นวิวัฒนาการของข้อตกลงเกี่ยวกับการค้าและภาษี หรือ แกดต์ ได้ให้การยอมรับความสำคัญของการคุ้มครองสิ่งแวดล้อม ก่อให้เกิดความตกลงและกฎเกณฑ์ที่เป็นแนวทางปฏิบัติที่ชัดเจนเป็นประโยชน์กับทั้งการส่งเสริมการค้าและการคุ้มครองสิ่งแวดล้อม

Abstract

This article entitled “International Debate between Trade Promotion and Environmental Protection” reviews an evolution of international cooperation which is beneficial for an understanding and solution for an allegation that a barrier for the promotion of international trade is environmental protection and that international trade is a source of environmental degradation. The World Trade Organization which is a new generation of the General Agreement of Trade and Tariff recognized the importance of environmental concern. It has worked out

¹ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ประจำหลักสูตรการจัดการสิ่งแวดล้อม สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์

agreement and rules that benefit promotion of international trade and environmental protection.

1. แนะนำประเด็น

ความขัดแย้งระหว่างประเทศว่าด้วยการส่งเสริมการค้ากับการคุ้มครองสิ่งแวดล้อมเป็นปรากฏการณ์ธรรมชาติของการพัฒนาเศรษฐกิจที่จำเป็นต้องมี ปัญหาสิ่งแวดล้อมเกิดขึ้นควบคู่ การค้าถือว่าเป็นเครื่องยนต์สำหรับขับเคลื่อนการขยายตัวทางเศรษฐกิจเพิ่มเติมจากปัจจัยการขยายตัวของประชากรและความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี ขณะเดียวกันประชาคมโลกตระหนักว่าสิ่งแวดล้อมคือ “ทุนธรรมชาติ” และนักเศรษฐศาสตร์ย่อมเข้าใจเป็นอย่างดีว่า “ทุน” คือปัจจัยการผลิตที่ก่อให้เกิดรายได้ และหากทุนร่อยหลอ เสื่อมโทรม ผลผลิตย่อมได้น้อยลง จึงต้องมีการเสริมสร้าง “ทุน” ใหม่ฯขึ้นตลอดเวลา ในทำนองเดียวกัน หากสิ่งแวดล้อมคือ “ทุนธรรมชาติ” การปล่อยให้ “ทุนธรรมชาติ” เสื่อมโทรม ลดน้อยลง ก็ย่อมมีนัยสำคัญคือการพึ่งพาผลผลิตทางธรรมชาติย่อมแผ่วเบาลง และหากคุณภาพชีวิตของคนพึ่งพากับ “ทุนธรรมชาติ” อย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ การเสริมสร้าง “ทุนธรรมชาติ” จึงมีนัยสำคัญในการพัฒนาคุณภาพชีวิตคน การขยายตัวทางเศรษฐกิจซึ่งขับเคลื่อนด้วยการค้าจึงมีสิ่งแวดล้อมเป็นข้อจำกัดที่หลีกเลี่ยงไม่ได้

บทความนี้เรียบเรียงโดยอ้างอิงกับเอกสารขององค์การการค้าโลก² ซึ่งเป็นระลอกที่สองของการจัดเวทีการเจรจาเพื่อส่งเสริมการค้าเสรีระหว่างประเทศต่อจากแกตต์ แสดงให้เห็นบรรยากาศการเจรจา การกำหนดขอบเขต นิยาม และเอกลักษณ์เฉพาะตัว และในที่สุดท้ายเป็น

² WTO (2004)

การอธิบายให้เห็นตรรกะของความขัดแย้งระหว่างประเทศว่าด้วยการส่งเสริมการค้ากับการคุ้มครองสิ่งแวดล้อม

2. ความตื่นตัวด้านสิ่งแวดล้อมในเวทีเจรจาการค้าระหว่างประเทศ: แอตต์

การค้ากับสิ่งแวดล้อมเป็นประเด็นถกเถียงสำหรับนักวิชาการนับตั้งแต่สิ่งแวดล้อมกลายเป็นปัญหาสำคัญสำหรับการพัฒนาและความมั่นคงทางเศรษฐกิจ ความกังวลเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมนำไปสู่การประชุมประวัติศาสตร์ที่มีชื่อเรียกว่า “The 1972 Stockholm Conference on the Human Environment” ประเด็นประกอบด้วยผลกระทบของการค้าต่อสิ่งแวดล้อม และผลกระทบของนโยบายสิ่งแวดล้อมต่อการค้า บรรยากาศของการถกเถียงเกิดขึ้นในสมัยที่มีการเตรียมการประชุมดังกล่าว สำนักงานเลขาธิการของ “แอตต์”³ ได้จัดทำรายงานที่มีชื่อว่า “Industrial Pollution Control and International Trade” ซึ่งมีเนื้อหากล่าวโทษว่านโยบายคุ้มครองสิ่งแวดล้อมเป็นอุปสรรคกีดขวางการค้าและเป็นลัทธิคุ้มครองการค้ารูปแบบใหม่ จึงกระตุ้นให้มีการอภิปรายจนกระทั่งสมาชิกแอตต์เสนอให้จัดตั้งคณะทำงานศึกษาตรวจสอบหาข้อเท็จจริงอย่างละเอียด

ในปี ค.ศ. 1971 แอตต์ได้จัดตั้งกลุ่มงานที่มีชื่อว่า “Group on Environmental Measures and International Trade—EMIT Group” เพื่อให้เป็นกลุ่มงานที่รองรับเรื่องเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม แต่จนกระทั่งปี ค.ศ. 1991 ไม่เคยมีสมาชิกเสนอเรื่องให้กลุ่มงานพิจารณา มีข้อสังเกตว่าระหว่างปี ค.ศ. 1971 ถึง ค.ศ. 1991 ปริมาณการค้าของโลกขยายตัวมากทำให้เห็นได้ชัดว่าการค้าก่อให้เกิดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม

³ แอตต์ หรือ GATT หมายถึงองค์การเลขาธิการ “ความตกลงว่าด้วยการค้าและภาษี (General Agreement on Trade and Tariff)”

ในรอบการเจรจาของสมาชิกแกตต์ที่มีชื่อเรียกว่า “Tokyo Round of Trade Negotiations (ค.ศ. 1973 – ค.ศ. 1979) การเจรจาเกี่ยวกับปัญหานโยบายสิ่งแวดลอมเป็นอุปสรรคสำหรับการค้าทำให้เกิดข้อตกลงที่มีชื่อว่า “The Tokyo Round Agreement on Technical Barrier to Trade” หรือเป็นที่รู้จักกันในชื่อสั้นๆว่า “Standard Code” มีเนื้อหาว่า การใช้มาตรการและกฏระเบียบเกี่ยวกับสิ่งแวดลอมจะต้องไม่มีลักษณะเลือกปฏิบัติและต้องโปร่งใส

ในปี ค.ศ. 1982 ประเทศพัฒนาน้อยเรียกร้องให้ประเทศพัฒนามากเปิดให้นำเข้าสินค้าที่ประกาศห้ามนำเข้าด้วยเหตุผลที่ว่าเป็นอันตรายต่อสิ่งแวดลอม สุขภาพและความปลอดภัย และด้วยเหตุที่ขาดแคลนข้อมูลเกี่ยวกับสินค้าที่ประกาศห้าม จึงไม่มีการตัดสินใจใดๆเกิดขึ้น อย่างไรก็ตามการประชุมรัฐมนตรีของประเทศสมาชิกในปีเดียวกันนี้ได้ตกลงจัดตั้งคณะทำงานเกี่ยวกับเรื่องนี้ มีชื่อเรียกว่า

“Working Group on the Export of Domestically Prohibited Goods and Other Hazardous Substances”

ในการประชุมรอบอุรุกวัย (The Uruguay Round of Negotiations—ค.ศ. 1986 – 1993) การประชุมในหัวข้อสิ่งแวดลอมก่อให้เกิดการแก้ไขกฎเกณฑ์มาตรฐาน (Standard Code) และมีหัวข้อสิ่งแวดลอมในความตกลงด้านบริการ (The General Agreement on Trade in Services—GATS) ความตกลงด้านเกษตร (The Agreements on Agriculture) สุขอนามัย (Sanitary and Phytosanitary—SPS) การอุดหนุนการผลิตและมาตรการสกัดการอุดหนุนการผลิต (Subsidies and Countervailing Measures—SCM) และทรัพย์สินทางปัญญา (Trade-Related Aspects of Intellectual Property Rights—TRIPS)

ในปี ค.ศ. 1991มีกรณีพิพาทระหว่างเม็กซิโกกับสหรัฐอเมริกาเกี่ยวกับการห้ามนำเข้าปลาทูน่าจากเม็กซิโกด้วยเหตุผลที่ว่าการจับปลาทูน่าด้วยวิธีอวนทำให้ปลาโลมาเสียชีวิต ทำให้มีการเชื่อมโยงนโยบายการคุ้มครองสิ่งแวดลอมกับการค้า เม็กซิโกได้แย้งว่าการห้ามนำเข้าปลาทูน่าขัดกับกฎของแกตต์ คณะทำงานของแกตต์

ตัดสินให้เม็กซิโกเป็นฝ่ายชนะแต่คำตัดสินไม่ได้รับการรับรอง และกลุ่มคุ้มครองสิ่งแวดล้อมประกาศว่า ฎเกณฑ์ทางการค้าเป็นอุปสรรคสำหรับการคุ้มครองสิ่งแวดล้อม

พัฒนาการเกี่ยวกับการประชุมอภิปรายด้านสิ่งแวดล้อม

การอภิปรายเชื่อมโยงการพัฒนาเศรษฐกิจกับการพัฒนาสังคม และสิ่งแวดล้อมเกิดขึ้นเป็นทางการในระดับโลกในการประชุมสตอกโฮล์ม และเป็นประเด็นอภิปรายตลอดมาในช่วงเวลาของทศวรรษที่ 70 และ 80 ในเดือนกรกฎาคม ปี ค.ศ. 1970 คณะนักวิจัยนานาชาติของ The Massachusetts Institute of Technology ได้ริเริ่มงานศึกษาในหัวข้อผลกระทบและขอบเขตจำกัดของการขยายตัวทางเศรษฐกิจของโลก และมีความเห็นว่า แม้ว่าจะตั้งสมมติฐานในเชิงมองโลกในแง่ดีเกี่ยวกับความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี สมรรถนะทางกายภาพของโลกจะสามารถรองรับการขยายตัวทางเศรษฐกิจ และประชากรโลก ในอัตรา ณ เวลานั้นได้เพียงชั่วขณะไม่กี่สิบปีเท่านั้น ในเวลาต่อมาเป็นที่สังเกตได้ชัดว่ามีความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีที่ก่อให้เกิดการประหัตถ์ทรัพยากร และราคาสินค้าและทรัพยากรมีบทบาทในการส่งสัญญาณ ให้ผู้บริโภคเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม และทำให้มีการจัดสรรทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพ และทำให้กระบวนทัศน์แนวความคิดเกี่ยวกับ “ขอบเขตจำกัดของการเจริญเติบโต —Limits to Growth” ลดแรงกดดันลงได้มาก

ในปี ค.ศ. 1987 คณะกรรมการสากลว่าด้วยสิ่งแวดล้อมและการพัฒนา (The World Commission on Environment and Development) ได้เผยแพร่รายงานเรื่อง “อนาคตของเราทุกคน —Our Common Future” ซึ่งได้บัญญัติคำนิยามการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development) และได้นิยามปัญหาความเสื่อมโทรมของทรัพยากรสิ่งแวดล้อมว่ามีสาเหตุสำคัญจากความยากจน และมีความเห็นว่า ทรัพยากรที่จะใช้ต่อสู้กับ “มลพิษของความยากจน—Pollution of Poverty” น่าจะได้รับการโหมเชื้อเพลิงเพื่อขับเคลื่อนการค้าเพื่อนำไปสู่การเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ

การทำงานของกลุ่มมาตรการคุ้มครองสิ่งแวดล้อมและการค้าระหว่างประเทศ EMIT—GROUP

ในปี ค.ศ. 1991 ประเทศสมาชิกสมาคมการค้าเสรียุโรป (The European Free Trade Association—EFTA) ประกอบด้วย ออสเตรีย ฟินแลนด์ ไอซ์แลนด์ ลิทัวเนีย นอร์เวย์ สวีเดน และสวิตเซอร์แลนด์ ได้ขอให้เลขาธิการแอกต์จัดประชุมกลุ่มมาตรการคุ้มครองสิ่งแวดล้อมและการค้าระหว่างประเทศ EMIT—GROUP โดยด่วนเพื่อให้เกิดเวทีสนทนาเกี่ยวกับหัวข้อการค้าที่มีผลกระทบกับสิ่งแวดล้อม และเพื่อให้เกิดมีบทบาทอย่างจริงจังในการประชุมสหประชาชาติว่าด้วยสิ่งแวดล้อมและการพัฒนาในปีค.ศ. 1992 (1992 United Nations Conference on Environment and Development—UNCED)

เหตุการณ์ต่างๆ ในแอกต์เกี่ยวกับประเด็นสิ่งแวดล้อมที่เกิดขึ้นก่อนหน้านี้ทำให้การรื้อฟื้นกลุ่มมาตรการคุ้มครองสิ่งแวดล้อมและการค้าระหว่างประเทศ (EMIT—GROUP) ได้รับการยอมรับด้วยดี แม้ว่าในขั้นแรกประเทศกำลังพัฒนามิได้ทำสิ่งที่จะยอมรับให้มีการผูกมัดในหัวข้อสิ่งแวดล้อมในแอกต์ แต่ก็ยังยอมรับให้มีการอภิปรายโดยจำกัดประเด็น ในที่สุดแอกต์ก็ได้บรรจุข้อตกลงที่จะพิจารณาสอบสวนเกี่ยวกับผลกระทบของนโยบายคุ้มครองสิ่งแวดล้อมต่อการทำงานของแอกต์ โดยได้กำหนดหัวข้อพิจารณามาตรการสิ่งแวดล้อม เช่น สลากสิ่งแวดล้อม (Eco-Labeling Scheme) เพื่อตรวจสอบว่าก่อให้เกิดปฏิกิริยากับภาวะการณ์ต่างๆ เหล่านี้อย่างไร ประกอบด้วย

- การค้าระหว่างประเทศ
- การเชื่อมโยงระหว่างกฎเกณฑ์สำหรับพหุภาคีทางการค้ากับการกำหนดเงื่อนไขเกี่ยวกับข้อตกลงพหุภาคีด้านสิ่งแวดล้อม (Multilateral Environmental Agreements—MEAs) เช่น อนุสัญญาบาเซลเกี่ยวกับการควบคุมการเคลื่อนย้ายและทิ้งขยะและของเสียอันตรายข้ามพรมแดน (The Basel Convention on

the Control of Transboundary Movements of Hazardous Wastes and their Disposal)

- ความโปร่งใสของกฎระเบียบสิ่งแวดล้อมซึ่งมีผลกระทบกับการค้า

การดำเนินงานของกลุ่มมาตรการคุ้มครองสิ่งแวดล้อมและการค้าระหว่างประเทศ (EMIT—GROUP) ก่อให้เกิดเวทีสำหรับหัวข้อสิ่งแวดล้อมอื่นๆ ต่อมาในปี ค.ศ. 1992 มีการประชุมสหประชาชาติว่าด้วยสิ่งแวดล้อมและการพัฒนา (1992 United Nations Conference on Environment and Development—UNCED) หรือเรียกสั้นๆ ว่า การประชุมโลก (The Earth Summit) ซึ่งจัดให้มีการอภิปรายเกี่ยวกับบทบาทของการค้าระหว่างประเทศในการจัดการปัญหาความยากจนซึ่งจะเชื่อมโยงไปถึงการต่อสู้เพื่อขยับยั้งความเสื่อมโทรมของระบบสิ่งแวดล้อม จนกระทั่งได้บรรลุข้อสรุปสำหรับการจัดทำแผนปฏิบัติการที่มีชื่อเรียกว่า “วาระ 21 (Agenda 21)” ซึ่งประกอบการยอมรับบทบาทของการค้าว่ามีบทบาทสำคัญสำหรับกระบวนการการพัฒนาที่ยั่งยืน และก่อให้เกิดการเชื่อมโยงการค้ากับการคุ้มครองสิ่งแวดล้อมกับการพัฒนาอย่างเป็นระบบและเป็นรูปธรรม

3. การค้ากับสิ่งแวดล้อมในยุคองค์การการค้าโลก (WTO)

ในระยะสุดท้ายของการเจรจาอบูร์กัวย (The Uruguay Round) หลังจากได้มีการจัดตั้งกลุ่มมาตรการคุ้มครองสิ่งแวดล้อมและการค้าระหว่างประเทศ (EMIT—GROUP) แล้ว ได้มีความสนใจหัวข้อสิ่งแวดล้อมซึ่งเชื่อมโยงกับการค้า (Trade-Related Environmental Issues) และบทบาทเกี่ยวกับการค้าและสิ่งแวดล้อมขององค์การการค้าโลก (The World Trade Organization—WTO) ซึ่งกำลังจะเกิดขึ้น ในเอกสารข้อตกลง “มาราเกช ” เพื่อจัดตั้งองค์การการค้าโลก (The Marrakesh Agreement Establishing the WTO) ได้มีอารัมภบทพรรณนาความสำคัญของการจัดการให้เกิดการพัฒนาที่ยั่งยืน โดยประเทศสมาชิกให้การ

ยอมรับว่า “ความสัมพันธ์ทางการค้าและการพัฒนาเศรษฐกิจควรมุ่งยกระดับมาตรฐานคุณภาพชีวิต โดยให้มีการจัดการทรัพยากรอย่างคุ้มค่าเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน เพื่อคุ้มครองและสงวนรักษาสสิ่งแวดล้อม และคำนึงถึงความจำเป็นพื้นฐานของการพัฒนาที่ระดับต่างๆ”

ในเดือนเมษายน ค.ศ. 1994 การประชุมระดับรัฐมนตรีได้ตัดสินใจจัดตั้ง “คณะกรรมการการค้าและสิ่งแวดล้อม (Committee on Trade and Environment—CTE)” และตกลงกำหนดกรอบการทำงาน เพื่อแจกแจงให้เห็นความสัมพันธ์ระหว่างมาตรการทางการค้ากับมาตรการทางสิ่งแวดล้อมที่มุ่งส่งเสริมการพัฒนาที่ยั่งยืน และเพื่อให้มีข้อเสนอแนะที่เหมาะสมเกี่ยวกับการปรับปรุงระเบียบเกี่ยวกับการค้าพหุภาคี ทำให้ “คณะกรรมการการค้าและสิ่งแวดล้อม” มีแผนงานที่ครอบคลุมหัวข้อที่เกี่ยวข้องอย่างกว้างขวางมากกว่าที่เคยมีมาในอดีต ดู ตาราง 1

“คณะกรรมการการค้าและสิ่งแวดล้อม (Committee on Trade and Environment—CTE)” ประกอบด้วยสมาชิกองค์การการค้าโลก (WTO) และผู้สังเกตการณ์ขององค์การระหว่างประเทศ มีหน้าที่รายงานโดยตรงต่อสภาองค์การการค้าโลก (WTO’s General Council) คณะกรรมการการค้าและสิ่งแวดล้อมประชุมครั้งแรกเมื่อต้นปี ค.ศ. 1995 เพื่อพิจารณาอำนาจหน้าที่ที่ได้รับ และได้จัดทำรายงานเสนอต่อที่ประชุมระดับรัฐมนตรีที่ประเทศสิงคโปร์ในเดือนธันวาคม ค.ศ. 1996 ซึ่งประกอบด้วยผลการอภิปรายและข้อยุติ หลังจากนั้นได้มีการประชุมประมาณ 3 ครั้งต่อปี ได้เข้าร่วมชี้แจงทำความเข้าใจให้กับสำนักงานเลขานุการ “ข้อตกลงพหุภาคีด้านสิ่งแวดล้อม (Multilateral Environmental Agreements—MEAs)” เพื่อแจกแจงความสัมพันธ์ระหว่าง ข้อตกลงพหุภาคีด้านสิ่งแวดล้อม (MEAs) กับ กฎเกณฑ์ขององค์การการค้าโลก (WTO rules) และจัดสัมมนาสำหรับองค์กรภาคเอกชน (Non-governmental Organizations—NGOs)

ตาราง 1 แผนงานของ “คณะกรรมการการค้าและสิ่งแวดล้อม (Committee on Trade and Environment—CTE)”

The Work Programme of the Committee on Trade and Environment	
MEAs and WTO Rules	Item 1
Dispute settlement and MEAs	Item 5
Environmental Policies	Item 2
Taxes, Technical Regulations, Labelling	Item 3
Transparency	Item 4
Market Access	Item 6
Domestically prohibited goods (DPGs)	Item 7
Intellectual Property (TRIPS)	Item 8
Services	Item 9
Arrangements with NGOs	Item 10

ในเดือนพฤศจิกายน ค.ศ. 2001 การประชุมระดับรัฐมนตรีที่เมืองโดฮา (The Doha Ministerial Conference) และได้ตกลงให้มีการเจรจาในหัวข้อที่เกี่ยวข้องกับการค้าและสิ่งแวดล้อม โดยให้มีการจัดตั้ง “คณะกรรมการว่าด้วยการค้าและสิ่งแวดล้อมรอบพิเศษ” (The Committee on Trade and Environment Special Session—CTESS) คณะกรรมการการค้าและสิ่งแวดล้อม ได้รับมอบหมายให้เป็นเวทีสำหรับการเจรจาในหัวข้อสิ่งแวดล้อมและการพัฒนาที่ริเริ่มตั้งแต่การประชุมโดฮา

มาตรฐานของการอภิปรายหัวข้อสิ่งแวดล้อมในองค์การการค้าโลก (WTO)

การจัดเวทีสำหรับหัวข้อสิ่งแวดล้อมในสมัยเกดต์และต่อมาถึงองค์การการค้าโลกเป็นปฏิกิริยาสำหรับเหตุการณ์ระหว่างประเทศเกี่ยวกับการค้าและสิ่งแวดล้อมที่เกิดขึ้นในสมัยนั้น ข้อจำกัดของประเทศพัฒนา คือการรุกรานของ

กลุ่มผลประโยชน์และกลุ่มพลังด้านสิ่งแวดล้อมให้ประเทศของตนแก้ปัญหาความแตกต่างไม่เท่าเทียมกันของผลประโยชน์ทางการค้ากับสิ่งแวดล้อม ส่วนข้อจำกัดของประเทศกำลังพัฒนา คือ ความวิตกว่าชัยชนะของการคุ้มครองสิ่งแวดล้อมจะกลายเป็นข้อจำกัดด้านการส่งออกสินค้าเข้าสู่ประเทศพัฒนา ดังนั้นการกำกับเวทีสำหรับสิ่งแวดล้อมจึงมีการกำหนดมาตรฐานเอาไว้ให้ชัดเจนดังนี้

มาตรฐานการกำกับเวทีสำหรับหัวข้อสิ่งแวดล้อมในองค์การการค้าโลก

- องค์การการค้าโลกไม่ถือว่าเป็นองค์กรคุ้มครองสิ่งแวดล้อม
- กฎเกณฑ์ของแกตต์และองค์การการค้าโลกเปิดช่องให้มีปฏิบัติการด้านการคุ้มครองสิ่งแวดล้อม
- ส่งเสริมการเปิดตลาดให้กับประเทศกำลังพัฒนา
- ส่งเสริมการทำงานร่วมกันระหว่างการส่งเสริมการค้าและการคุ้มครองสิ่งแวดล้อม

องค์การการค้าโลกไม่ถือว่าเป็นองค์กรคุ้มครองสิ่งแวดล้อม

ในเอกสาร “ข้อตกลงมาราเกช (Marrakesh Agreement)” สมาชิกองค์การการค้าโลกให้การรับรองการปฏิบัติงานเพื่อ “การพัฒนาที่ยั่งยืน” ซึ่งหมายความว่าจุดประสงค์ของการจัดตั้ง “คณะกรรมการการค้าและสิ่งแวดล้อม (The Committee on Trade and Environment—CTE)” คือการปฏิบัติงานเพื่อให้การค้าระหว่างประเทศและการกำกับนโยบายคุ้มครองสิ่งแวดล้อมส่งเสริมกันและกัน แต่ทั้งนี้ประเทศสมาชิกตระหนักดีว่าองค์การการค้าโลกไม่ถือว่าเป็นองค์กรคุ้มครองสิ่งแวดล้อม และไม่คาดหวังให้เป็น ดังนั้นมาตรฐานของการปฏิบัติงานจึงประกอบด้วยความสันทัดในขอบเขตจำกัดเกี่ยวกับนโยบายการค้า และการกำกับนโยบายสิ่งแวดล้อมที่เกี่ยวกับการค้า

ประเทศสมาชิกไม่ใช้สมมติฐานที่คาดหวังในด้านเงินเกินไป ว่าองค์การการค้าโลกมีความสามารถแก้ปัญหาสิ่งแวดล้อมได้ทุกเรื่อง แต่เชื่อว่านโยบายการค้าและสิ่งแวดล้อมเกื้อกูลซึ่งกันและกันได้ โดยเชื่อว่า “การคุ้มครองสิ่งแวดล้อมช่วยรักษาทรัพยากรธรรมชาติโดยทำให้เกิดการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ และการเปิดเสรีทางการค้านำไปสู่การเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจที่เพียงพอที่จะขับเคลื่อนการคุ้มครองสิ่งแวดล้อม ” องค์การการค้าโลกจึงควรขยายบทบาทในการส่งเสริมการเปิดเสรีทางการค้า และสร้างหลักประกันมิให้นโยบายสิ่งแวดล้อมกีดขวางการค้า และกฎเกณฑ์ทางการค้าอุดหนุนการคุ้มครองสิ่งแวดล้อมของประเทศ

กฎเกณฑ์ของแกตต์และองค์การการค้าโลกเปิดช่องให้มีปฏิบัติการด้านการคุ้มครองสิ่งแวดล้อม

สมาชิกองค์การการค้าโลกเชื่อว่า กฎเกณฑ์ของแกตต์และองค์การการค้าโลกเปิดช่องให้มีปฏิบัติการด้านการคุ้มครองสิ่งแวดล้อมอย่างกว้างขวางอยู่แล้ว ขอแต่เพียงอย่าให้เป็นการเลือกปฏิบัติสำหรับประเทศบางประเทศเท่านั้น ประเทศสมาชิกมีเสรีภาพในการกำหนดนโยบายสิ่งแวดล้อมของตนที่เข้มงวดอย่างไรก็ได้ ขอแต่เพียงปฏิบัติโดยเสมอภาคระหว่างสินค้าที่ผลิตในประเทศและสินค้านำเข้าจากต่างประเทศ การปฏิบัติโดยเสมอภาคเป็นหลักปฏิบัติที่เป็นรากฐานของการค้าพหุภาคี ผลประโยชน์ที่ได้คือทำให้เกิดความแน่นอน ความชัดเจนปราศจากข้อสงสัยเกี่ยวกับความต้องการสินค้า และสามารถคุ้มครองประเทศที่อ่อนแอทางเศรษฐกิจและมีหลักประกันสำหรับผู้บริโภค

ส่งเสริมการเปิดตลาดให้กับประเทศกำลังพัฒนา

เป็นหลักการที่ได้รับการยอมรับโดยทั่วไปในองค์การการค้าโลก ว่ากระบวนการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจของประเทศกำลังพัฒนามีความจำเป็นที่จะต้องได้รับความช่วยเหลือ เนื่องจากนโยบายเร่งด่วนของประเทศกำลังพัฒนา คือการแก้ปัญหาความยากจน ซึ่งเป็นสาเหตุของความเสื่อมโทรมของสิ่งแวดล้อม ดังนั้นการคุ้มครองสิ่งแวดล้อม คือการแก้ปัญหาความยากจน โดยการเปิดโอกาส

สำหรับการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ โดยการเปิดตลาดโลกสำหรับสินค้าส่งออกของประเทศกำลังพัฒนา การแพร่กระจายความช่วยเหลือด้านการเงินและเทคโนโลยี ประเทศกำลังพัฒนาจำนวนมากพึ่งพาภัยได้จากการส่งออกสินค้าประเภททรัพยากรธรรมชาติอย่างมาก การเปิดโอกาสทางการค้าจึงเป็นที่คาดหวังว่าจะก่อให้เกิดการใช้ทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพ และปูทางสำหรับการพัฒนาไปสู่การส่งออกสินค้าหัตถอุตสาหกรรมต่อไป

ส่งเสริมการทำงานร่วมกันระหว่างการค้าและการคุ้มครองสิ่งแวดล้อม

ประเทศสมาชิกองค์การการค้าโลกเชื่อว่าการทำงานร่วมกันในระดับชาติให้มากขึ้นระหว่างบุคลากรด้านการค้าและสิ่งแวดล้อมน่าจะช่วยลดความขัดแย้งระหว่างการส่งเสริมการค้าและการคุ้มครองสิ่งแวดล้อมในระดับสากล การทำความเข้าใจความตกลงทางการค้าในอดีตที่ผ่านมาพบว่ามี ความขัดแย้งกับการทำความเข้าใจสิ่งแวดล้อมเนื่องจากการทำงานในระดับพหุภาคีไม่ประสานความร่วมมือกัน ข้อตกลงพหุภาคีด้านสิ่งแวดล้อม (Multilateral Environmental Agreements—MEAs) ควรเป็นช่องทางที่ดีที่สุดสำหรับความร่วมมือในระดับพหุภาคีเพื่อแก้ความกังวลเกี่ยวกับปัญหาสิ่งแวดล้อมที่ปราศจากพรมแดน ข้อตกลงพหุภาคีด้านสิ่งแวดล้อมเป็นเครื่องมือสำหรับควบคุมประเทศในการใช้มาตรการด้านสิ่งแวดล้อมโดยลำพัง ซึ่งเชื่อว่าปฏิบัติการโดยลำพังมักก่อให้เกิดการเลือกปฏิบัติและมักจะมีการใช้มาตรฐานสิ่งแวดล้อมเกินขอบเขตของประเทศ คณะกรรมการสิ่งแวดล้อมและการพัฒนาของสหประชาชาติ (UNCED) ให้การรับรองการแก้ปัญหาสิ่งแวดล้อมของโลกโดยการร่วมมือในระดับพหุภาคี วิธีการเช่นนี้ช่วยลดความเล็งต่อการตัดสินใจที่ขาดเหตุผล การเลือกปฏิบัติ และการใช้มาตรการคุ้มครองการค้าที่แฝงตัวไว้ในกรอบของการคุ้มครองสิ่งแวดล้อม การให้การรับรองดังกล่าวนับว่าเป็นความเห็นชอบในระดับสากลที่เป็นส่วนรวม และเป็นการแสดงความรับผิดชอบต่อการใช้ทรัพยากรของโลก

4. อภิปราย

วิวัฒนาการของเวทีการเจรจาเพื่อส่งเสริมการค้าระหว่างประเทศนับตั้งแต่เกิดคัมมิฮิวข้อสิ่งแวดล้อมเป็นกระแสที่ทวีความสำคัญเพิ่มขึ้น เหตุผลที่ว่าเหตุใดจึงจำเป็นต้องมีเวทีการเจรจาเพื่อส่งเสริมการค้า คือประเทศต่างๆ ในสังคมโลกมีเหตุผลที่ต้องการสกัดสินค้าเข้าประเทศด้วยเหตุผลที่ว่าต้องการคุ้มครองการผลิตสินค้าภายในประเทศบางสาขาของตนที่ไม่สามารถแข่งขันกับสินค้าจากต่างประเทศ ทำให้เกิดปัญหาการว่างงาน สภาวะกดดันทางเศรษฐกิจ สังคม ซึ่งก่อให้เกิดสภาวะเสี่ยงสำหรับการเมือง เป็นอันตรายต่อฐานะทางการเมือง ความพยายามระหว่างประเทศที่จะส่งเสริมการค้า หรือ ลดการกีดกันทางการค้า เป็นผลของการคล้อยตามนักเศรษฐศาสตร์ที่พยายามชี้ให้เห็นว่าการกีดกันทางการค้า ก่อให้เกิดการใช้ทรัพยากรอย่างไร้ประสิทธิภาพหรืออย่างสิ้นเปลือง และการเปิดการค้าเสรีเป็นประโยชน์สำหรับทุกฝ่าย เวทีการเจรจาเพื่อส่งเสริมการค้าเสรีเป็นเวทีใหญ่และนับว่ามีความก้าวหน้า และมีผลกระทบกับระบบเศรษฐกิจของประเทศอย่างกว้างขวาง การดำเนินการดังกล่าวประกอบด้วยผู้แทนของรัฐบาลเป็นหลัก ซึ่งปฏิบัติงานโดยหรือกับภาคเอกชน ปฏิบัติการของแต่ละประเทศย่อมเป็นไปเพื่อผลประโยชน์ของประเทศตน ดังนั้นความต้องการของประชาชนจึงประกอบไปด้วยแง่มุมหลากหลาย และแง่มุมหนึ่งที่มีความสำคัญคือ ปัญหาสิ่งแวดล้อม ซึ่งมีผลกระทบต่อคุณภาพชีวิตโดยตรง เหตุผลด้านการคุ้มครองสิ่งแวดล้อมอาจจะกลายเป็นอุปสรรคกีดกันการเปิดการค้าเสรีที่หลายฝ่ายพยายามส่งเสริม อย่างไรก็ตาม การคุ้มครองสิ่งแวดล้อมเป็นปฏิบัติการที่จำเป็นควบคู่กับการขยายตัวทางเศรษฐกิจ เนื่องจากสิ่งแวดล้อมเป็นทุนทางธรรมชาติ ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญสำหรับการพัฒนาเศรษฐกิจ และเป็นตัวชี้วัดคุณภาพชีวิต และหากการขยายตัวทางเศรษฐกิจไม่สามารถยกระดับคุณภาพชีวิตของคน และทำให้ทุนทางธรรมชาติเสื่อมโทรม หรือ ลดต่ำลง การพัฒนาเศรษฐกิจในลักษณะนี้จึงไร้ความหมาย เนื่องจากการพัฒนาที่ยั่งยืน ความเข้าใจประเด็นนี้ทำให้ประชาคมโลกยอมรับนิยาม “การพัฒนาที่

ยั่งยืน” และยอมรับการคุ้มครองสิ่งแวดล้อม เพียงแต่ไม่ต้องการให้มีการใช้ข้ออ้าง
การคุ้มครองสิ่งแวดล้อมแอบแฝงมากับการกีดกันทางการค้า

เอกสารอ้างอิง

WTO. 2004. (September, 15). **Trade and Environment at the WTO :
background document.**(Online) Available URL:
http://www.wto.org/english/tratop_e/envir_e/envir_backgrnd_e/contents_e.htm.